

Financial Accounting Research

Financial Accounting Research

E-ISSN: 2322-3405

Vol. 14, Issue 1, No.51, Spring 2022, P:117-138

Received: 19.04.2022 Accepted: 24.10.2022

Research Article

Meta-analysis of Company Characteristics and Information Content of Annual and Interim Earnings

Mohammad Kashanipour*: Associate Professor of Accounting, Faculty of Management and Accounting, College of Farabi, University of Tehran, Qom, Iran.
kashanipour@ut.ac.ir

Narges Sarlak: Associate Professor of Accounting, Faculty of Economic and administrative sciences, University of Qom, Qom, Iran
sarlak.narges@gmail.com

Anvar Bayazidi: Ph.D. student of Accounting, Faculty of Management and Accounting, College of Farabi, University of Tehran, Qom, Iran
bayazidi.a@ut.ac.ir

Abstract

Examining the corporate characteristics affecting the informational content of annual and interim earnings, while creating a context for the favorable presentation of financial information in order to improve financial reporting, can gain the confidence of current and potential shareholders, too. Accordingly, this research investigated company characteristics and information content of annual and interim earnings using a meta-analysis approach during the last 20 years. In this regard, 63 domestic and foreign articles were reviewed. To answer research questions, a meta-analysis approach was used in CMA2 software. In the present study, the information content of annual and interim earnings as the dependent variable is defined as the correlation and regression relationship between accounting earnings with different price reaction criteria such as return, price, abnormal, or accumulated return in previous studies. Also, corporate characteristics have the role of an independent variable, which should be investigated in previous studies in the form of an interactive effect in accounting profit, multiplication, and their effect on different price response criteria. The findings indicate the negative and significant effect of company characteristics such as financial leverage and loss of the company on accounting earnings information content. However, accounting earnings information content has been independent of other company characteristics such as company size, growth opportunity, profitability, and systematic risk. Regarding company size, the type of financial reporting (annual and interim) is a moderating factor, so the information content of annual earnings was independent of company size. In contrast, the effect of company size on the information content of interim earnings was negatively significant.

Keywords: Company Characteristics, the Information Content of Annual and Interim Earnings, Meta-analysis Approach.

* Corresponding author

فرا تحلیل ویژگی‌های شرکتی و محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای

محمد کاشانی‌پور^۱: دانشیار حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشکدگان فارابی، دانشگاه تهران، قم، ایران

kashanipour@ut.ac.ir

نرگس سرلک: دانشیار حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه قم، قم، ایران

sarlak.narges@gmail.com

انور بایزیدی: دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشکدگان فارابی، دانشگاه تهران،

قم، ایران

bayazidi.a@ut.ac.ir

چکیده

بررسی ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای، ضمن ایجاد زمینه برای ارائه مطلوب اطلاعات مالی در راستای بهبود گزارشگری مالی، اطمینان سهامداران بالقوه و بالفعل را نیز جلب می‌کند. بر اساس این، در پژوهش حاضر، به بررسی این موضوع با رویکرد فرا تحلیل طی دوره زمانی ۲۰ ساله اخیر پرداخته شده است. در این راستا، تعداد ۶۳ مقاله داخلی و خارجی بررسی شد. در راستای پاسخ‌گویی به پرسش‌های پژوهش، از رویکرد فرا تحلیل در نرم‌افزار CMA 2 استفاده شد. در پژوهش حاضر، محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای در نقش متغیر وابسته به شکل همبستگی و رابطه رگرسیونی بین سود حسابداری با معیارهای مختلف واکنش قیمتی از قبیل بازده، قیمت، بازده غیرعادی یا بازده انباشته در مطالعات قبلی تعریف شد. همچنین، ویژگی‌های شرکتی، نقش متغیر مستقل را دارند که باید در مطالعات قبلی به شکل اثر تعاملی در سود حسابداری، ضرب و تأثیر آنها بر معیارهای مختلف واکنش قیمتی بررسی شده باشد. یافته‌های پژوهش حاکی از تأثیر منفی و معنادار ویژگی‌های شرکتی از قبیل اهرم مالی و زیان‌ده بودن شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری است. این در حالی است که محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، مستقل از سایر ویژگی‌های شرکتی از قبیل اندازه شرکت، فرصت رشد، سودآوری و ریسک سیستماتیک بوده است. در رابطه با اندازه شرکت، نوع گزارش مالی (سالیانه و میان‌دوره‌ای) عامل تعدیل‌کننده است؛ به طوری که محتوای اطلاعاتی سود سالیانه، مستقل از اندازه شرکت است. در مقابل، تأثیر اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود میان‌دوره‌ای، منفی و معنادار است.

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های شرکتی، محتوای اطلاعاتی سود سالیانه و میان‌دوره‌ای، رویکرد فرا تحلیل

مقدمه

نقش سود حسابداری در قیمت‌گذاری اوراق بهادار همواره یکی از پرسش‌های مهم در پژوهش‌های حسابداری بوده است. پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه محتوای اطلاعاتی سود (مربوط بودن یا ارتباط ارزشی سود) نشأت گرفته از پژوهش بال و براون (۱۹۶۸) و بیور (۱۹۶۸) همواره به دنبال بررسی نقشی بوده‌اند که اطلاعات حسابداری به‌طور اعم و سود حسابداری به‌طور اخص می‌تواند در تبیین رفتار قیمت و بازده اوراق بهادار داشته باشد. به‌طور کلی، نتایج پژوهش‌های قبلی حاکی از تأیید ارتباط ارزشی، مربوط بودن و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری برای سرمایه‌گذاران (همبستگی قوی بین سود، تغییرات سود و ترکیبی از آنها با تغییر در قیمت، بازده و ارزش بازار حقوق صاحبان سهام) است (بولو و حسنی-القار، ۱۳۹۳).

همچنین، طبق استانداردهای حسابداری، هدف اصلی گزارش مالی میان‌دوره‌ای، به‌روزرکردن آخرین اطلاعات مندرج در مجموعه کامل صورت‌های مالی سالانه است؛ از این رو، در گزارش‌های مالی میان‌دوره‌ای، اساساً اطلاعات مندرج در گزارش‌های مالی قبلی تکرار نمی‌شود؛ بلکه اطلاعات درباره رویدادها و شرایط جدید ارائه می‌شود (هیئت تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۴۰۰). بر این اساس، انتظار می‌رود ارائه گزارش‌های مالی میان‌دوره‌ای، با هدف گزارشگری بهنگام‌تر اطلاعات، به شفافیت بیشتر بازار سرمایه و درنهایت تصمیم‌گیری مطلوب‌تر استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی، از جمله سرمایه‌گذاران کمک کند (عرب مازار و جمالیان‌پور، ۱۳۸۹).

به هر حال، استانداردهای حسابداری در زمینه گزارشگری مالی میان‌دوره‌ای، همواره بحث‌ها و چالش‌هایی را به همراه داشته است؛ زیرا

تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری، ایجادکننده قواعدی برای اندازه‌گیری‌های میان‌دوره‌ای هستند. همچنین، این قانون‌گذاران بورس اوراق بهادارند که فواصل زمانی گزارشگری مالی میان‌دوره‌ای را تعیین می‌کنند و هر کدام نیز دیدگاه‌های مختلفی در زمینه فواصل مناسب زمانی گزارشگری مالی دارند؛ برای نمونه، کینگ (۲۰۱۸) فواصل مناسب زمانی گزارشگری مالی در پنج مورد از بزرگ‌ترین (و احتمالاً) موفق‌ترین اقتصادهای جهان را به شرح زیر بیان کرده است: ۱. ایالات متحده (فصلی یا سه‌ماهه)؛ ۲. چین (شش‌ماهه برای صورت‌های مالی و سه‌ماهه برای داده‌های کلیدی حسابداری)؛ ۳. ژاپن (فصلی یا سه‌ماهه) و ۴. آلمان و انگلستان (شش‌ماهه)، (King, 2018).

نتایج پژوهش‌های تجربی اخیر نیز مؤید مباحث نظری پیش‌گفته است؛ برای مثال، مورارو-آرفایر (۲۰۱۶) بر این باور است که در زمان الزام شرکت‌ها به گزارشگری مالی سه‌ماهه در مقایسه با الزام آنها به گزارشگری مالی شش‌ماهه، میزان خطا و پراکندگی در پیش‌بینی تحلیلگران، بیشتر است؛ زیرا الزام شرکت‌ها به انتشار مکرر گزارش‌های مالی، مدیران را محدود می‌کند و آنان ممکن است با تمرکز بیشتر بر اهداف کوتاه‌مدت، اهداف بلندمدت را فدا کنند. همچنین، تعدد گزارشگری مالی ممکن است به ایجاد اختلالات (شایعات) بیشتر به جای اطلاعات و افزایش میزان خطای تحلیلگران مالی منجر شود و عدم توافق بین آنان را افزایش دهد (Moraru-Arfire, 2016). برنسون (مدیر عامل شرکت بین‌المللی کورن/فرری) (۲۰۰۹) نیز معتقد است اگر متهم و تبهکاری در قلب بحران اخیر وجود داشته باشد، نتایج گزارش‌های سه‌ماهه است. او بر این باور است زمانی که قانون‌گذاران و کنگره به آنچه بر سر بازارها آورده‌اند، نگاهی بیندازند، متوجه خواهند شد که آنها با اعمال

مربوط بودن)، مفهوم ارتباط ارزشی (مرتبط بودن اطلاعات مالی با ارزش های بازار) را معرفی کردند (Barth et al., 2001; Thijssen & Iatridis, 2016).

بر طبق ویژگی های کیفی سود نیز، محتوای اطلاعاتی (مربوط بودن یا ارتباط ارزشی) سود، یکی از سنجه ها و معیارهای کیفیت سود از دید سرمایه گذاران است. از این دیدگاه هم، سودی که بهتر بتواند تغییر قیمت را تفسیر کند، مطلوب تر فرض می شود (کرمی و همکاران، ۱۳۹۳).

معمولاً در این حوزه از پژوهش های حسابداری، دو پرسش مطرح است. پرسش اول اینکه آیا اطلاعات خاصی از حسابداری، با ارزش بازار حقوق صاحبان سهام رابطه معناداری دارد. پرسش دوم نیز به دنبال بررسی این موضوع است که چه میزان از نوسانات ارزش بازار حقوق صاحبان سهام، از طریق اطلاعات خاصی از حسابداری، توضیح و تبیین پذیر است. پرسش اول، با بررسی میزان معناداری ضرایب رگرسیونی مجزا، پاسخ داده می شود؛ در حالی که پرسش دوم، از طریق مطالعه و بررسی قدرت توضیحی یک مدل رگرسیونی، تحلیل شدنی است (اعتمادی و بابائی، ۱۳۹۷). در مطالعه حاضر، تأکید بر پرسش اول این حوزه از پژوهش های حسابداری است؛ زیرا هدف پژوهش حاضر، بررسی ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی (مربوط بودن یا ارتباط ارزشی) سود حسابداری است.

همچنین، در زمینه رابطه بین کارایی بازار و ارتباط ارزشی، ابودی و همکاران (2002) مدعی هستند که بازار در پردازش اطلاعات عمومی از جمله اطلاعات حسابداری، کارایی کامل ندارد. این در حالی است که بارث و همکاران (2001) در این زمینه نظری دیگری دارند. آنها بر این باورند که پژوهش ها در حوزه ارتباط ارزشی، نیازی به پذیرش فرض کارایی

این رویه ها (الزام شرکت ها به ارائه گزارش های سه ماهه)، مدیران شرکت ها را مجبور به اتخاذ تصمیمات کوتاه مدت کرده اند (Burnison, 2009).

از این رو، با توجه به اهمیت گزارش های مالی میان دوره ای و احتمالاً متفاوت بودن محتوای اطلاعاتی سود میان دوره ای با محتوای اطلاعاتی سود سالیانه و همچنین، وجود اختلاف نظرها و تناقضات در زمینه ویژگی های شرکتی مؤثر بر سودهای سالیانه و میان دوره ای در پژوهش های قبلی (اعم از داخلی و خارجی) این پرسش مطرح می شود که ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای کدام اند. آیا بین ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر و اینکه متغیرهای تعدیل کننده احتمالی ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای با رویکرد فرائتحلیل کدام اند. هدف اصلی این پژوهش، پاسخ به پرسش های پیش گفته است. نظر به اینکه تا کنون در ایران پژوهشی در این زمینه به انجام نرسیده است، این پژوهش می تواند راهگشای این موضوع مهم مالی و حسابداری شود و مدارک تجربی مربوطه ای را در این زمینه ارائه کند.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

هیئت استانداردهای حسابداری مالی و همچنین، کمیته جنکینز^۱ (1991) که تأیید شده انجمن حسابداران رسمی آمریکاست، در رابطه با «اعتبار» و «ارزش»^۲ به عنوان مهم ترین ویژگی گزارشگری مالی خوب و مناسب، اتفاق نظر دارند؛ به هر حال، دانشگاهیان، «ارتباط»^۳ و «اعتبار» را مهم ترین ویژگی اطلاعات مالی می دانند (Thijssen & Iatridis, 2016). بارث و همکاران (2001) با ترکیب این ویژگی ها (یعنی، ارتباط و اعتبار یا به بیان دیگر، اتکاپذیر بودن و

واکنش حجمی و واکنش قیمتی محاسبه کرد. از نظر تدوین‌کنندگان استانداردهای حسابداری، واکنش حجمی و قیمتی معاملات اوراق بهادار، نشان‌دهنده سودمندی و مفیدبودن افشای اطلاعات حسابداری از جمله سود حسابداری برای سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه است. با وجود آنکه تغییر در حجم معاملات و تغییر در میانگین قیمت، هر دو نشان‌دهنده تغییر در باور سرمایه‌گذاران هستند، تغییر در حجم معاملات نشان‌دهنده تفاوت در تجدیدنظر در باور سرمایه‌گذاران ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی نیز هست. بر این اساس، واکنش حجمی، هم با میزان تغییر قیمت و هم با سطح عدم تقارن اطلاعاتی قبل از افشا ارتباط دارد (بهبهانی‌نیا و مشایخی، ۱۳۹۵). به بیان دیگر، تغییر قیمت، بیان‌کننده میانگین تغییر در باور سرمایه‌گذاران ناشی از اعلان سود است. این در حالی است که تغییر حجم معاملات، نشان‌دهنده جمع واکنش‌های سرمایه‌گذاران است. بیور (1968) معتقد است از آنجایی که میزان صحت و دقت اطلاعات قبل از افشا برای سرمایه‌گذاران مشاهده‌ناپذیر است، حجم معاملات در مقایسه با تغییر قیمت، شاخص سوگیرانه‌تری از دقت اطلاعات اعلان‌شده در مقایسه با اطلاعات قبلی سرمایه‌گذاران است (Beaver, 1968). همچنین، چانگ و لی (1998) نیز بر این باورند که واکنش حجمی معاملات به اعلان سود، روشی برای سنجش عدم تقارن اطلاعاتی سرمایه‌گذاران قبل از افشا است و در تحقیقات مربوط به افشای حسابداری، کمتر استفاده شده است (Scott, 2006)؛ از این رو، در این پژوهش، از بررسی پژوهش‌ها و مطالعات دارای معیار واکنش حجمی در سنجش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، صرف‌نظر شده است.

بازار ندارد و تنها نیازمند این فرض است که قیمت سهام منعکس‌کننده اجماع باورهای سرمایه‌گذاران است (اعتمادی و بابائی، ۱۳۹۷).

لاندرسمن و همکاران (2006) بر این باورند که بین مطالعات ارتباط ارزشی با رویکرد علامت‌دهی^۵ و مطالعات ارتباط ارزشی با رویکرد اندازه‌گیری^۶ تفاوت وجود دارد. براساس مطالعات ارتباط ارزشی از دیدگاه علامت‌دهی که مبتنی بر فرض کارایی بازار است، صورت‌ها و گزارش‌های مالی، دارای اطلاعات جدیدی برای اطلاع‌رسانی هستند. در مقابل، هدف مطالعات ارتباط ارزشی از دیدگاه رویکرد اندازه‌گیری، بررسی و تبیین ارتباط بین ارقام حسابداری و معیارهای مختلف ارزش بازار شرکت (بدون توجه به کارایی بازار) است (Landsman et al., 2006). در پژوهش حاضر، تأکید بر ارتباط ارزشی با رویکرد اندازه‌گیری بوده است. در این رویکرد (رویکرد اندازه‌گیری) فرض می‌شود سهامداران از اطلاعات موجود به‌طور کامل استفاده نکرده و اطلاعات در دسترس از منابع به‌روز و به‌هنگام گردآوری نشده‌اند. در این رویکرد برخلاف رویکرد اطلاعاتی (علامت‌دهی)، هم از قیمت و هم از بازده در نقش شاخص‌های بازار استفاده به عمل آمده است. مطالعات مبتنی بر مدل‌های قیمتی، در پی سنجش روایی صورت‌های مالی به‌عنوان اندازه‌های تلخیص‌شده‌ای هستند که شرکت را در تاریخ مشخصی تحت تأثیر قرار داده‌اند. این در حالی است که مطالعات مبتنی بر مدل‌های بازدهی، به دنبال تعیین و اندازه‌گیری توانایی ارقام حسابداری در ثبت و کنترل رویدادهایی هستند که شرکت را در بازه زمانی مشخصی تحت تأثیر قرار داده‌اند (Easton & Harris, 1991).

به بیان دیگر، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری را می‌توان از طریق معیارهای کلی واکنش بازار، یعنی

کنند (Tucker & Zarowin, 2006)؛ از این رو، به دلیل وجود رابطه مثبت بین میزان افشا و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، انتظار می رود رابطه بین فرصت رشد و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری نیز، مثبت و معنادار باشد.

ب. اهرم مالی

در شرکت های اهرمی (شرکت های دارای سطح بالای بدهی در ساختار سرمایه)، افزایش سودآوری شرکت، بیشتر به نفع وام دهندگان (اعتباردهندگان) است تا سهامداران؛ زیرا اخبار خوب مرتبط با افزایش سودآوری شرکت (به دلیل در اولویت بودن اعتباردهندگان نسبت به سهامداران در دریافت طلب خویش)، قدرت و امنیت بیشتری را برای اعتباردهندگان فراهم می کند؛ از این رو، براساس نظریه اثباتی حسابداری، مدیران در صورت دارا بودن سطح بالای بدهی در راستای ایفای تعهدات، انگیزه زیادی برای مدیریت سود رو به بالا دارند. به بیان دیگر، شرکت های اهرمی، از ریسک بالای مدیریت سود برخوردارند که این امر به کاهش کیفیت سود حسابداری و در نتیجه، کاهش میزان آگاهی دهندگی (آگاهی بخشی) سود منجر می شود (Ayadi & Boujelbène, 2015)؛ از این رو، انتظار می رود ضریب واکنش سود (محتوای اطلاعاتی سود) در شرکت های با سطح بالای بدهی در قیاس با شرکت های دارای میزان پایین بدهی یا فاقد بدهی، پایین تر باشد. به بیان دیگر، باید رابطه بین اهرم مالی و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری منفی باشد.

ج. زیان ده بودن یا سودآوری شرکت

هاین (1995) معتقد است با افزایش شرکت های زیان ده در طول زمان، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری کاهش می یابد. همچنین، ایوت و هانا (1966) بر این باورند با افزایش و رشد اقلام پس از سود و زیان عملیاتی، محتوای اطلاعاتی سود

نخستین عامل انگیزشی در انجام این پژوهش، کمبود پژوهش های دانشگاهی در زمینه تبیین و مقایسه ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای با رویکرد فراتحلیل بوده است.

همچنین، براساس بررسی های انجام شده در حوزه ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای حسابداری، تناقضاتی وجود داشته است؛ بنابراین، در این پژوهش، از طریق روش فراتحلیل، ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری (اعم از سود سالیانه و میان دوره ای) طی دوره ۲۰ ساله اخیر بررسی شده اند. رویکرد فراتحلیل، با ایجاد یکپارچگی و مصالحه بین نتایج ناسازگار، متناقض و متعارض مطالعات متعدد در یک زمینه خاص، به درک بهتر موضوع کمک می کند. در نهایت، فراتحلیل، با فراهم کردن نتایج مطمئن تر نسبت به سایر روش های مروری، شکاف موجود بین موضوعات پژوهشی را پر می کند و نشان می دهد موضوع مدنظر تا چه اندازه شناخته شده است و تا چه میزان نیاز به بحث و بررسی بیشتر دارد.

ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود

الف. فرصت رشد

شرکت های دارای فرصت بالای رشد، از بازده سهام با ثبات کمتر و از سود با میزان آگاهی بخشی کمتری برخوردارند؛ زیرا میزان زیادی از ارزش بازار آنها مربوط به گزینه های ریسکی رشد شرکت است (Ayadi & Boujelbène, 2015)؛ از این رو، انتظار می رود رابطه بین فرصت رشد و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، منفی و معنادار باشد. این در حالی است که تاگر و زاروین (2006) معتقدند شرکت های با چشم انداز رشد بالاتر ممکن است در راستای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، اطلاعات بیشتری را افشا

حسابداری منجر می‌شود؛ از این رو، به نظر می‌رسد هرچه شرکت بزرگ‌تر باشد، سود حسابداری، کمتر اتکاپذیر و آگاهی‌دهنده خواهد بود. بر این اساس، انتظار می‌رود رابطه بین اندازه شرکت و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، منفی و معنادار باشد.

پرسش‌های پژوهش

در این پژوهش سعی بر آن است که به سؤالات اصلی تحقیق در زیر پاسخ داده شود:

۱. ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای با رویکرد فراتحلیل کدام‌اند؟
۲. متغیرهای تعدیل‌کننده احتمالی ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای با رویکرد فراتحلیل کدام‌اند؟

جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش کلیه مقالات چاپ‌شده در حوزه محتوای اطلاعاتی سود (اعم از سالیانه و میان‌دوره‌ای) در مجلات علمی پژوهشی داخلی حسابداری (۲۸ مجله) و همچنین، در مجلات حسابداری معتبر خارجی نمایه‌شده در پایگاه اطلاع‌رسانی WOS (۲۱ مجله انتخاب‌شده براساس فیلترهای ۱. مجموعه هسته (اصلی) شاخص استنادی علوم اجتماعی؛ ۲. محتوای کسب و کار؛ ۳. بخش حسابداری و مالی و ۴. زبان انگلیسی) و مجلات ISI در پایگاه اطلاع‌رسانی Scopus (۱۹ مجله انتخاب‌شده براساس فیلترهای ۱. بخش حسابداری و مالی و ۲. درصد بالای حسابداری) طی ۲۰ سال اخیر (منتهی به سال ۱۳۹۹ هجری شمسی و سال ۲۰۲۰ میلادی) است؛ به هر حال، در راستای انجام فراتحلیل محتوای اطلاعاتی سود، شرایط ذیل برای تعیین جامعه مدنظر لحاظ شده است:

حسابداری کاهش می‌یابد. چوی و همکاران (۲۰۱۱) نیز معتقدند پیش‌بینی زیان‌های آتی در قیاس با پیش‌بینی سودهای آتی دشوارتر است. بر این اساس، انتظار می‌رود زیان‌ده بودن شرکت از محتوای اطلاعاتی سود حسابداری بکاهد.

د. ریسک سیستماتیک

سرمایه‌گذاران به سود حسابداری شرکت در دوره جاری، به‌عنوان معیاری از قدرت سودآوری و بازده آتی شرکت توجه دارند و هر اندازه که این بازده دارای ریسک بیشتری باشد (به بیان دیگر، ریسک سیستماتیک شرکت بیشتر باشد)، واکنش آنان به سودهای غیرعادی و غیرمنتظره شرکت، پایین‌تر خواهد بود (Billings, 1999)؛ از این رو، انتظار می‌رود سود شرکت‌های دارای ریسک سیستماتیک بالاتر، از محتوای اطلاعاتی پایین‌تری برخوردار باشد.

ه. اندازه شرکت

پوشش رسانه‌ای در رابطه با شرکت‌های بزرگ‌تر، بیشتر است و تحلیلگران به این قبیل شرکت‌ها به میزان بیشتری توجه می‌کنند. از دید عموم نیز، شرکت‌های بزرگ‌تر در قیاس با شرکت‌های کوچک‌تر، بیشتر تحت‌نظرند. به بیان دیگر، اطلاعات زیادی در رابطه با شرکت‌های بزرگ‌تر در بازار وجود دارد. این امر باعث می‌شود قیمت بازار سهام شرکت‌های بزرگ به میزان زیادی حاوی این اطلاعات باشد؛ یعنی قیمت سهام شرکت‌های بزرگ‌تر در قیاس با شرکت‌های کوچک‌تر، از آگاهی‌دهندگی بالاتری برخوردارند؛ از این رو، انتظار می‌رود ارائه اطلاعات جدید از قبیل اعلان سود حسابداری، قیمت سهام شرکت‌های بزرگ‌تر را به میزان کمتری تحت تأثیر قرار دهد (آقایی و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین، یادی و بوژلن (۲۰۱۵) براساس فرضیه هزینه‌های سیاسی، معتقدند شرکت‌های بزرگ‌تر رویه‌هایی از حسابداری را انتخاب می‌کنند که به کاهش سود

۳. تنها پژوهش هایی بررسی شدند که در آنها ویژگی شرکتی به صورت اثر تعاملی در سود ضرب و اثر آن بر بازده، قیمت، بازده غیرعادی یا بازده انباشته ارائه شده است یا مدل رگرسیونی بازده، قیمت، بازده غیرعادی یا بازده انباشته براساس ویژگی شرکتی به دو گروه تقسیم بندی شده است.

۴. از بررسی نتایج غیرمعتبر مرتبط با مقالات، در نتیجه اشتباهات (اعم از سهوی یا دستکاری شده) خودداری شده است.

۵. از بررسی مطالعات موردی انجام شده در مکان ها و نهادهای خاص از جمله شهرداری ها و نیز پژوهش های انجام شده با طبقه بندی های خاص خودداری شده است؛ زیرا یکی از متغیرهای مورد نیاز برای سنجش اندازه اثر، حجم نمونه مدنظر بوده است.

بر این اساس، جامعه مطالعه شده به شرح نگاره ۱ ذیل بوده است.

۱. در مرور و جستجوی مطالعات خارجی، از کلیدواژه های *information content* و *value relevance* و معادل آنها در مطالعات داخلی، از قبیل مفاهیم ارتباط ارزشی سود، مربوط بودن ارزش سود، ارزش مداری سود، بار اطلاعاتی سود، آگاهی بخشی (آگاهی دهندگی) سود و حتی ضریب واکنش سود مترادف با محتوای اطلاعاتی سود حسابداری استفاده شده است.

۲. تنها از نتایج مرتبط با مدل های محتوای اطلاعاتی سود از قبیل مدل های قیمت، بازده، بازده غیرعادی یا بازده انباشته در مقالات مذکور استفاده شده و از نتایج مرتبط با سایر معیارها و مدل های محتوای اطلاعاتی سود از جمله حجم معاملات خودداری شده است؛ زیرا همان طور که بیان شد براساس دیدگاه بیور (1968) و اسکات (2006)، واکنش حجمی در مقایسه با واکنش قیمتی، شاخص سوگیرانه تری از دقت اطلاعات اعلان شده در مقایسه با اطلاعات قبلی سرمایه گذاران است.

نگاره ۱. جامعه مورد مطالعه

Table 1. The studied community

ردیف	نوع مجلات مورد بررسی	کل مقالات	مقالات فاقد شرایط فوق	تعداد نهایی
۱	داخلی	۳۳	۲	۳۱
۲	خارجی	۳۶	۴	۳۲
	جمع کل	۶۹	۶	۶۳

روش شناسی پژوهش

پژوهش های مرتبط قبلی (اعم از داخلی و خارجی) در حوزه محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای به انجام رسیده است. سیستم استدلال آن نیز استقرایی و نوع مطالعه آن آرشیوی (اسنادکاو) است. همچنین، به لحاظ نوع تحلیل آماری از نوع همبستگی بوده و از روش فراتحلیل برای تجزیه و تحلیل داده ها استفاده شده است. در این پژوهش، بعد از جمع آوری آماره های اولیه نشان دهنده جهت و معناداری تأثیر ویژگی های شرکتی بر محتوای

این پژوهش در حوزه پژوهش های اثباتی حسابداری قرار دارد. همچنین، از آنجا که این پژوهش به تبیین و مقایسه ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای با رویکرد فراتحلیل پرداخته است، از نوع توصیفی - همبستگی محسوب می شود. از لحاظ معرفت شناسی نیز از نوع تحقیقات تجربی و پس رویدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) است که براساس اطلاعات

که در آن:

R_{it} = بازده سهام (تغییرات نسبی قیمت) طی سال مالی جاری t (یا طی دوره میان‌دوره‌ای مربوطه) برای شرکت i .

EPS_{it} = سود هر سهم طی سال مالی جاری t (یا طی دوره میان‌دوره‌ای مربوطه) برای شرکت i .

ΔEPS_{it} = تغییرات سود هر سهم طی سال مالی جاری t (یا طی دوره میان‌دوره‌ای مربوطه) برای شرکت i .

P_{it-1} = قیمت بازار هر سهم در پایان سال مالی $t-1$ (یا در پایان دوره میان‌دوره‌ای مربوطه قبلی) برای شرکت i .

EF_{it} = ویژگی شرکتی مؤثر در پایان سال مالی جاری t (یا در پایان دوره میان‌دوره‌ای مربوطه) برای شرکت i .

معنادار بودن ضرایب رگرسیونی α_3 و α_4 ، در مدل فوق، دلالت بر تأثیر ویژگی شرکتی مدنظر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای دارد. در پژوهش حاضر و در رابطه با مدل ایستون و هریس (1991)، تنها از اثرات تعاملی ویژگی شرکتی مؤثر در سود حسابداری (و نه تغییرات آن) استفاده شده است. چنگ و همکاران (2013) نیز بر این بارورند که معیار میزان و سطح سود نسبت به شاخص تغییرات سود، ساده‌تر و باثبات‌تری در حوزه ارتباطات بین بازده و سود است.

همچنین، برای پاسخ به پرسش دوم مبنی بر تعیین متغیرهای تعدیل‌کننده احتمالی ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای با رویکرد فراتحلیل، در صورت کفایت داده‌های موجود، نتایج پژوهش‌های مرتبط قبلی براساس عوامل تعدیل‌کننده احتمالی از قبیل نوع مطالعات (داخلی و خارجی)، نوع مدل‌های محتوای اطلاعاتی، نوع گزارش‌های مالی (سالیانه و

اطلاعاتی سود (از قبیل آماره‌های t ، p -value و سایر آماره‌های مرتبط) در مطالعات قبلی، از آزمون ترکیبی استوفر به‌عنوان یکی از تکنیک‌های رویکرد فراتحلیل در راستای دستیابی به اندازه‌های اثر ترکیبی استفاده شد. این آزمون از طریق تبدیل آماره‌های پیش‌گفته به آماره Z می‌تواند جهت و معناداری کلی تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را آزمون کند (Hay et al., 2006).

در رویکرد فراتحلیل، در راستای همگن‌سازی نتایج و یافته‌های تجربی پژوهش‌های قبلی، از شاخصی به نام اندازه اثر استفاده می‌شود (Lipsey & Wilson, 2001). معمولاً در پژوهش‌های حسابداری با رویکرد فراتحلیل از شاخص همبستگی (r) اندازه اثر استفاده می‌شود؛ زیرا در این پژوهش‌ها، پژوهشگر به دنبال بررسی جهت و رابطه متغیرهای خاص است (بذرافشان، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر، از نرم‌افزار جامع فراتحلیل نسخه دو استفاده شده است.

روش تحلیل داده‌ها و پاسخ به پرسش‌های پژوهش

در پژوهش حاضر برای پاسخ به پرسش اول مبنی بر تبیین و مقایسه ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای طی دوره ۲۰ ساله اخیر، بسته به نوع مدل مرتبط با محتوای اطلاعاتی سود و همچنین بر طبق مدل و نحوه سنجش ویژگی شرکتی مؤثر، از داده‌های آماری مرتبط با ضرایب رگرسیونی (اعم از مقدار آماره t ، مقدار آماره Z ، مقدار P -value و ...) اثرات تعاملی سود در آن ویژگی شرکتی استفاده شده است؛ برای نمونه، در مدل ایستون و هریس (۱۹۹۱):

$$R_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \left(\frac{EPS_{it}}{P_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta EPS_{it}}{P_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{EPS_{it}}{P_{it-1}} \right) EF_{it} + \alpha_4 \left(\frac{\Delta EPS_{it}}{P_{it-1}} \right) EF_{it} + \varepsilon_{it}$$

متغیر وابسته، محتوای اطلاعاتی سود سالیانه و میان دوره ای در مطالعات قبلی است. در پژوهش های حسابداری، همبستگی و رابطه رگرسیونی بین سود حسابداری با معیارهای مختلف واکنش قیمتی از قبیل بازده، قیمت، بازده غیرعادی یا بازده انباشته، بیان کننده محتوای اطلاعاتی سود حسابداری است.

یافته های پژوهش

بررسی آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

فراوانی ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای در پژوهش های داخلی و خارجی پیشین در نگاره ۲ ارائه شده است. در پژوهش های قبلی و با توجه به لحاظ کردن تعریف خاص محتوای اطلاعاتی سود در پژوهش حاضر، ۶ ویژگی شرکتی (ویژگی های شرکتی دارای دست کم ۳ نمونه مقاله) بررسی شده است.

میان دوره ای) و همچنین تعاریف مختلف متغیر مستقل (تعاریف مختلف ویژگی های شرکتی)، طبقه بندی و فراتحلیل در این گروهها انجام شده است.

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل پژوهش حاضر، ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره ای در مطالعات قبلی است. در این مطالعات، ویژگی های شرکتی باید به صورت اثر تعاملی در سود حسابداری، ضرب و اثر آن بر معیارهای مختلف واکنش قیمتی بررسی شده باشد. به بیان دیگر، داده های اولیه این پژوهش (که از نتایج مطالعات مرتبط قبلی مستخرج شده اند)، آماره هایی از قبیل آماره t ، p -value و سایر آماره های مرتبط هستند که نشان دهنده جهت و معناداری تأثیر ویژگی های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود هستند و با تبدیل آنها به آماره Z (آزمون ترکیبی استوفر)، در راستای دستیابی به یک نتیجه گیری کلی و واحد اقدام شده است.

نگاره ۲. فراوانی ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود در پژوهش های پیشین

Table 2. Frequency of corporate characteristics affecting profit information content in previous researches

عوامل	نوع مطالعه	فراوانی	نوع مطالعه	فراوانی
فرصت رشد GO	داخلی	۸	خارجی	۸
اهرم مالی LE	داخلی	۶	خارجی	۱۲
زیان ده بودن شرکت LO	داخلی	۵	خارجی	۴
سودآوری شرکت PR	داخلی	۴	خارجی	۰
ریسک سیستماتیک SR	داخلی	۲	خارجی	۴
اندازه شرکت SZ	داخلی	۱۱	خارجی	۷

منبع: یافته های پژوهشگر

اهرم مالی، بیشترین تعداد مطالعات (۱۸ مطالعه) و سودآوری شرکت، کمترین تعداد مطالعات (۴ مطالعه) را به خود اختصاص داده اند. درخور ذکر است به دلیل اینکه برخی از ویژگی های شرکتی، در تعدادی از مطالعات به طور مشترک و همزمان استفاده شده، تعداد مطالعات و

یافته های به دست آمده مندرج در نگاره ۲ حاکی از آن است که از ۶۳ مطالعه داخلی و خارجی انجام شده در حوزه ویژگی های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود (اعم از سودهای سالیانه و میان دوره ای و با تعریف خاص مندرج در این پژوهش)، اندازه شرکت و

یافته‌های پژوهش

نتایج اولیه حاصل از انجام فراتحلیل مجموع مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود (با تعریف خاص مندرج در این پژوهش) پرداخته‌اند، در نگاره ۳ زیر ارائه شده‌اند.

مقالات بررسی شده (۶۳ مطالعه)، کمتر از فراوانی ویژگی‌های شرکتی مؤثر واقع در نگاره ۳ (۷۱ مورد) بوده است. لازم به توضیح است از بین ۶۳ مطالعه بررسی شده، ۴ مطالعه در زمینه فرصت رشد، ۴ مطالعه در حوزه اهرم مالی، ۱ مطالعه درباره ریسک سیستماتیک و ۱ مطالعه در رابطه با اندازه شرکت با داده‌های فصلی (سه‌ماهه) و سایر مطالعات با داده‌های سالیانه انجام شده است.

نگاره ۳. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود

Table 3. Results of meta-analysis of the effect of corporate characteristics on profit information content

آزمون ناهمگنی		آزمون فرض صفر		فاصله اطمینان ۰/۹۵		میانگین وزنی اندازه اثر	مدل فراتحلیل	نوع ویژگی خاص شرکت‌ها
سطح معناداری	آماره I ²	آماره Q	سطح معناداری	آماره Z	حد بالا			
۰/۰۰۰	۹۶/۳۸۹	۴۱۵/۴۴۸	۰/۰۰۸	۲/۶۶۸	۰/۰۰۹	۰/۰۰۱	۰/۰۰۵	فرصت رشد GO
			۰/۱۱۶	۱/۵۷۳	۰/۰۵۷	-۰/۰۰۶	۰/۰۲۵	
۰/۰۰۰	۹۱/۸۸۵	۲۰۹/۴۹۰	۰/۰۰۰	-۵/۴۷۹	-۰/۰۰۸	-۰/۰۱۸	-۰/۰۱۳	اهرم مالی LE
			۰/۰۱۲	-۲/۵۱۲	-۰/۰۱۱	-۰/۰۸۵	-۰/۰۴۸	
۰/۰۰۰	۹۸/۶۷۲	۶۰۲/۵۸۱	۰/۰۰۰	-۱۹/۹۶۴	-۰/۰۵۹	-۰/۰۷۲	-۰/۰۶۶	زیان‌ده بودن شرکت LO
			۰/۰۰۹	-۲/۵۹۵	-۰/۰۲۸	-۰/۱۹۸	-۰/۱۱۴	
۰/۰۰۰	۹۸/۵۹۲	۲۱۳/۱۰۴	۰/۰۰۶	-۲/۷۲۸	-۰/۰۱۱	-۰/۰۶۹	-۰/۰۴۰	سودآوری شرکت PR
			۰/۶۴۵	-۰/۴۶۱	۰/۱۸۶	-۰/۲۹۵	-۰/۰۵۸	
۰/۰۳۳	۵۸/۸۳۳	۱۲/۱۴۶	۰/۰۰۰	-۵/۰۴۸	-۰/۰۳۵	-۰/۰۷۹	-۰/۰۵۷	ریسک سیستماتیک SR
			۰/۶۴۵	-۰/۴۶۱	۰/۱۸۶	-۰/۲۹۵	-۰/۰۵۸	
۰/۰۰۰	۸۹/۴۴۵	۱۶۱/۰۶۳	۰/۰۰۸	-۲/۶۶۷	-۰/۰۰۲	-۰/۰۱۴	-۰/۰۰۸	اندازه شرکت SZ
			۰/۹۶۴	-۰/۰۴۵	۰/۰۲۸	-۰/۰۳۰	-۰/۰۰۱	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

این رو، در رابطه با ویژگی‌های شرکتی، نتایج مرتبط با مدل اثرات تصادفی ارجح است. به‌طور کلی، نتایج مرتبط با اندازه‌های اثر ترکیبی (مشترک) در مدل‌های مناسب انتخابی (در اینجا، مدل‌های اثرات تصادفی)، حاکی از عدم تأثیر (سطح معناداری بالای ۵ درصد) ویژگی‌های فرصت رشد، سودآوری شرکت، ریسک سیستماتیک و اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود و درمقابل، تأثیر منفی و

نتایج مرتبط با شاخص‌های Q و I² مندرج در نگاره ۳، حاکی از وجود ناهمگنی (عدم تجانس) بین نتایج مطالعات در رابطه با ویژگی‌های شرکتی است. شایان ذکر است مقادیر بالای Q و I² (و به تبع آن، مقادیر پایین P-value (زیر ۵ درصد بودن) نشان‌دهنده عدم تجانس و ناهمگونی بین مطالعات است. در صورت وجود عدم تجانس و ناهمگونی بین مطالعات، مدل اثرات تصادفی ارجح است؛ از

معنادار (سطح معناداری زیر ۵ درصد) ویژگی های (سوگیری) انتشار در خصوص ویژگی های شرکتی، اهرم مالی و زیان ده بودن شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود است. به منظور بررسی تورش نتایج مرتبط با رگرسیون خطی اگر در نگاره ۴ ارائه شده اند.

نگاره ۴. نتایج رگرسیون خطی اگر در رابطه با ویژگی های شرکتی

Table 4. Egger linear regression results in relation to company characteristics

سطح معناداری		آماره t	خطای استاندارد	مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	نوع ویژگی خاص شرکت ها
یک دامنه	دو دامنه				
۰/۴۷۹	۰/۲۴۰	۰/۷۲۷	۱/۶۳۴	۱/۱۸۸	فرصت رشد GO
۰/۱۳۹	۰/۰۷۰	۱/۵۵۵	۰/۹۳۲	-۱/۴۴۹	اهرم مالی LE
۰/۵۹۴	۰/۲۹۷	۰/۵۵۸	۳/۹۲۴	-۲/۱۹۰	زیان ده بودن شرکت LO
۰/۵۵۶	۰/۲۷۸	۰/۷۰۱	۵۲/۰۶۶	-۳۶/۵۱۰	سودآوری شرکت PR
۰/۳۴۶	۰/۱۷۳	۱/۰۶۶	۱/۰۰۱	۱/۰۶۸	ریسک سیستماتیک SR
۰/۵۰۹	۰/۲۵۴	۰/۶۷۶	۰/۹۴۹	۰/۶۴۱	اندازه شرکت SZ

منبع: یافته های پژوهشگر

به طور کلی، نتایج مرتبط با رگرسیون خطی اگر مندرج در نگاره ۴، حاکی از تأیید فرضیه صفر مبنی بر عدم سوگیری انتشار در خصوص ویژگی های شرکتی است. همچنین، نمودارهای کیفی فانل در خصوص ویژگی های شرکتی متقارن اند که تأییدی بر عدم سوگیری انتشار در خصوص ویژگی های شرکتی است.

نتایج حاصل از انجام فراتحلیل مجموع مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود (با تعریف خاص مندرج در این پژوهش) به تفکیک نوع مطالعه (داخلی و خارجی) پرداخته اند، در نگاره ۵ زیر ارائه شده اند.

در ادامه نتایج متفاوت تأثیر ویژگی های شرکتی به تفکیک نوع مطالعات (داخلی و خارجی)، نوع مدل های محتوای اطلاعاتی، نوع گزارش های مالی

نگاره ۵. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک نوع مطالعه

Table 5. Results of the meta-analysis of the effect of corporate characteristics on the informational content of profits by study type

آزمون ناهمگنی		آزمون فرض صفر		فاصله اطمینان ۰/۹۵		میانگین وزنی اندازه اثر	نوع مطالعه	نوع ویژگی شرکت
سطح معناداری	آماره I ²	آماره Q	سطح معناداری	آماره Z	حد بالا			
۰/۰۰۰	۹۰/۰۸۲	۳۰/۲۴۷	۰/۰۰۰	-۳/۶۳۵	-۰/۰۳۱	-۰/۱۰۵	-۰/۰۶۸	زیان ده بودن شرکت خارجی
۰/۰۰۰	۹۹/۲۲۶	۵۱۶/۵۹۴	۰/۴۷۲	۰/۷۱۹	۰/۲۲۴	-۰/۴۵۶	-۰/۱۳۱	شرکت LO داخلی
۰/۴۳۹	۰/۰۰۱	۲/۷۰۶	۰/۰۰۰	-۵/۴۱۲	-۰/۰۴۱	-۰/۰۸۷	-۰/۰۶۴	ریسک خارجی
۰/۰۱۸	۸۱/۹۹۵	۵/۵۵۴	۰/۷۸۷	۰/۲۷۰	۰/۱۸۸	-۰/۱۴۳	۰/۰۲۳	سیستماتیک SR داخلی

منبع: یافته های پژوهشگر

سیستماتیک بر محتوای اطلاعاتی سود تأثیر نداشته است.

نتایج حاصل از انجام فراتحلیل مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی‌های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود (با تعریف خاص مندرج در این پژوهش) به تفکیک نوع مدل محتوای اطلاعاتی استفاده شده پرداخته‌اند، در نگاره ۶ زیر ارائه شده‌اند.

نتایج مندرج در نگاره ۵، حاکی از آن است که نوع مطالعه در رابطه با ویژگی‌های شرکتی زیان‌ده بودن شرکت و ریسک سیستماتیک، عامل تعدیل‌کننده بوده است؛ به طوری که نتایج حاکی از تأثیر منفی و معنادار زیان‌ده بودن شرکت و ریسک سیستماتیک بر محتوای اطلاعاتی سود در مطالعات خارجی است. این در حالی است که در مطالعات داخلی بررسی شده، زیان‌ده بودن شرکت و ریسک

نگاره ۶. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی‌های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک نوع مدل محتوای اطلاعاتی

Table 6. The results of meta-analysis of the effect of corporate characteristics on the information content of profit by the type of information content model

آزمون ناهمگنی			آزمون فرض صفر		فاصله اطمینان ۰/۹۵		میانگین وزنی اندازه اثر	مدل محتوای اطلاعاتی	نوع ویژگی شرکت
سطح معناداری	آماره I ²	آماره Q	سطح معناداری	آماره Z	حد بالا	حد پایین			
تک مطالعه			۰/۰۱۹	۲/۳۵۳	۰/۱۹۶	۰/۰۱۸	۰/۱۰۸	مدل بازده غیرعادی	فرصت رشد GO
۰/۰۰۰	۹۹/۲۰۵	۲۵۱/۴۹۵	۰/۴۵۴	۰/۷۴۹	۰/۳۰۸	-۰/۱۴۱	۰/۰۸۸	مدل بازده انباشته	
۰/۰۰۰	۹۰/۸۵۷	۱۲۰/۳۰۹	۰/۹۷۳	۰/۰۳۳	۰/۰۳۶	-۰/۰۳۵	۰/۰۰۱	مدل بازده	
۰/۰۰۰	۹۹/۷۵۳	۴۰۵/۲۴۱	۰/۳۷۸	-۰/۸۸۱	۰/۴۴۱	-۰/۸۴۷	-۰/۳۶۸	مدل قیمتی	زیان‌ده بودن شرکت LO
۰/۰۰۰	۸۹/۷۲۸	۵۸/۴۱۳	۰/۰۱۶	-۲/۴۱۳	-۰/۰۰۹	-۰/۰۸۴	-۰/۰۴۷	مدل بازده	اندازه شرکت SZ
تک مطالعه			۰/۰۱۷	-۲/۳۹۳	-۰/۰۲۰	-۰/۱۹۸	-۰/۱۱۰	مدل بازده غیرعادی	
۰/۰۰۰	۸۵/۴۶۱	۲۰/۶۳۵	۰/۶۵۳	-۰/۴۴۹	۰/۰۵۷	-۰/۰۹۱	-۰/۰۱۷	مدل قیمتی	
۰/۰۰۰	۹۱/۱۴۲	۱۳۵/۴۷۸	۰/۴۹۰	۰/۶۹۰	۰/۰۴۷	-۰/۰۲۳	۰/۰۱۲	مدل بازده	

منبع: یافته‌های پژوهشگر

بازده غیرعادی داشته است. همچنین، نتایج حاکی از عدم تأثیر زیان‌ده بودن شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود براساس مدل قیمتی است. این در حالی است که زیان‌ده بودن شرکت، تأثیر منفی و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب مدل بازده داشته است.

نتایج حاصل از انجام فراتحلیل مجموع مطالعاتی که به بررسی تأثیر تعاریف مختلف ویژگی‌های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود (با تعریف خاص مندرج در این پژوهش) پرداخته‌اند، در نگاره ۷ زیر ارائه شده‌اند.

نتایج مندرج در نگاره ۶، حاکی از آن است که نوع مدل محتوای اطلاعاتی در رابطه با ویژگی‌های شرکتی فرصت رشد، زیان‌ده بودن شرکت و اندازه شرکت، عامل تعدیل‌کننده بوده است؛ به طوری که نتایج حاکی از عدم تأثیر فرصت رشد بر محتوای اطلاعاتی سود براساس مدل‌های بازده و بازده انباشته و عدم تأثیر اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود براساس مدل‌های بازده و قیمتی است. این در حالی است که فرصت رشد، تأثیر مثبت و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب مدل بازده غیرعادی و اندازه شرکت، تأثیر منفی و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب مدل

نگاره ۷. نتایج فراتحلیل تأثیر تعاریف مختلف ویژگی های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود

Table 7. Results of the meta-analysis of the effect of different definitions of corporate characteristics on the informational content of profits

آزمون ناهمگنی			آزمون فرض صفر		فاصله اطمینان ۰/۹۵		میانگین وزنی اندازه اثر	تعریف ویژگی شرکتی	نوع ویژگی شرکت
سطح معناداری	آماره I ²	آماره Q	سطح معناداری	آماره Z	حد بالا	حد پایین			
۰/۰۲۰	۸۱/۶۳۵	۵/۴۴۵	۰/۶۷۴	-۰/۴۲۱	۰/۰۹۷	-۰/۱۴۹	-۰/۰۲۷	رشد دارایی	فرصت رشد GO
تک مطالعه			۰/۰۰۰	-۸/۰۰۴	-۰/۲۹۴	-۰/۴۶۱	-۰/۳۸۱	رشد فروش	
۰/۰۰۰	۹۶/۴۴۶	۳۳۷/۶۸۱	۰/۰۰۱	۳/۲۳۰	۰/۰۹۲	۰/۰۲۳	۰/۰۵۸	نسبت ارزش بازار به دفتری	زیان ده بودن شرکت LO
تک مطالعه			۰/۰۰۵	-۲/۷۹۵	-۰/۰۳۹	-۰/۲۱۸	-۰/۱۳۰	متغیر مجازی	
۰/۰۰۰	۹۸/۸۳۲	۵۹۹/۵۵۲	۰/۰۰۵	۰/۵۲۹	۰/۱۳۵	-۰/۰۷۸	۰/۰۲۹	زیان طی سه سال آتی	سودآوری شرکت PR
تک مطالعه			۰/۰۰۰	-۵/۴۸۲	-۰/۱۰۶	-۰/۲۲۱	-۰/۱۶۴	بازده دارایی	
تک مطالعه			۰/۰۰۰	-۵/۴۸۲	-۰/۱۰۶	-۰/۲۲۱	-۰/۱۶۴	بازده فروش	

منبع: یافته های پژوهشگر

است. این در حالی است که زیان ده بودن شرکت براساس تعریف متغیر مجازی، تأثیر منفی و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود داشته است. همچنین، نتایج حاکی از عدم تأثیر سودآوری شرکت بر اساس تعریف بازده دارایی است. این در حالی است که سودآوری شرکت براساس تعریف بازده فروش، تأثیر منفی و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود داشته است. نتایج حاصل از انجام فراتحلیل مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود (با تعریف خاص مندرج در این پژوهش) به تفکیک نوع گزارش مالی (سالیانه و میان دوره ای) پرداخته اند، در نگاره ۸ زیر ارائه شده اند.

نتایج مندرج در نگاره ۷، حاکی از عدم تأثیر فرصت رشد بر محتوای اطلاعاتی سود براساس تعریف رشد دارایی (معیار اطلاعات تاریخی) است. این در حالی است که ویژگی فرصت رشد، تأثیر مثبت و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب تعریف نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام (معیار اطلاعات ترکیبی) (اطلاعات تاریخی و بازار) داشته است. همچنین، در نمونه مطالعات بررسی شده، ویژگی فرصت رشد، تأثیر منفی و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب تعریف رشد فروش (معیار اطلاعات جاری) داشته است. دیگر نتایج حاکی از عدم تأثیر زیان ده بودن شرکت براساس تعریف زیان طی سه سال آتی

نگاره ۸. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی های شرکتی بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک نوع گزارش مالی

Table 8. Results of the meta-analysis of the effect of corporate characteristics on the informational content of profit by type of financial report

آزمون ناهمگنی			آزمون فرض صفر		فاصله اطمینان ۰/۹۵		میانگین وزنی اندازه اثر	نوع گزارش مالی	نوع ویژگی
سطح معناداری	آماره I ²	آماره Q	سطح معناداری	آماره Z	حد بالا	حد پایین			
تک مطالعه			۰/۰۱۷	-۲/۳۹۳	-۰/۰۲۰	-۰/۱۹۸	-۰/۱۱۰	میان دوره ای	اندازه شرکت SZ
۰/۰۰۰	۸۹/۷۵۳	۱۵۶/۱۴۳	۰/۷۵۵	۰/۳۱۲	۰/۰۳۴	-۰/۰۲۵	۰/۰۰۵	سالیانه	

منبع: یافته های پژوهشگر

شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود، نوع گزارش مالی، عامل تعدیل‌کننده است.

خلاصه نتایج پژوهش از انجام فراتحلیل ۶۳ مطالعه داخلی و خارجی در زمینه ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود و عوامل تعدیل‌کننده در نگاره ۹ ارائه شده است.

به‌طور کلی، نتایج حاکی از عدم تأثیر اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس گزارش مالی سالیانه است. این در حالی است که اندازه شرکت، تأثیر منفی و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب گزارش مالی میان‌دوره‌ای داشته است. به بیان دیگر، در رابطه با تأثیر ویژگی اندازه

نگاره ۹. خلاصه نتایج فراتحلیل ویژگی‌های شرکتی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود و عوامل تعدیل‌کننده

Table 9. Summary of the results of the meta-analysis of corporate characteristics affecting the information content of profit and moderating factors

عامل تعدیل‌کننده				نوع تأثیر	عوامل
تعریف عامل	نوع گزارش	مدل محتوا	نوع مطالعه		
□	--	□	--	عدم تأثیر	فرصت رشد GO
--	--	--	--	تأثیر منفی	اهرم مالی LE
□	--	□	□	تأثیر منفی	زیان‌ده بودن شرکت LO
□	--	--	--	عدم تأثیر	سودآوری شرکت PR
--	--	--	□	عدم تأثیر	ریسک سیستماتیک SR
--	□	□	--	عدم تأثیر	اندازه شرکت SZ

منبع: یافته‌های پژوهشگر

بحث و نتیجه‌گیری

که بیان شد در شرکت‌های اهرمی، افزایش سودآوری شرکت، بیشتر به نفع وام‌دهندگان (اعتباردهندگان) است تا سهامداران؛ زیرا اخبار خوب مرتبط با افزایش سودآوری شرکت، قدرت و امنیت بیشتری را برای اعتباردهندگان فراهم می‌کند؛ از این رو، براساس نظریه اثباتی حسابداری، مدیران در صورت دارا بودن سطح بالای بدهی در راستای ایفای تعهدات، انگیزه بالایی برای مدیریت سود رو به بالا دارند. به بیان دیگر، شرکت‌های اهرمی از ریسک بالای مدیریت سود برخوردارند که این امر به کاهش کیفیت سود حسابداری و در نتیجه، کاهش میزان آگاهی‌دهندگی (آگاهی‌بخشی) سود و کاهش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری منجر می‌شود.

لازم به توضیح است تأثیر اهرم مالی بر محتوای اطلاعاتی سود، فاقد عوامل تعدیل‌کننده بوده است.

زیان‌ده بودن شرکت و عوامل تعدیل‌کننده:

تأثیر منفی و معنادار زیان‌ده بودن شرکت بر محتوای

خلاصه نتایج مرتبط با ویژگی‌های شرکتی شناسایی شده مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود (با تعریف خاص مندرج در این پژوهش) و عوامل تعدیل‌کننده و تفسیر نتایج حاصله، به شرح ذیل بوده است:

نتایج کلی: نتایج کلی و نهایی حاکی از تأثیر

منفی و معنادار ویژگی‌های اهرم مالی و زیان‌ده بودن شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود در نمونه مطالعات بررسی شده است. این در حالی است که محتوای اطلاعاتی سود، مستقل از ویژگی‌های فرصت رشد، ریسک سیستماتیک، سودآوری و اندازه شرکت بوده است.

اهرم مالی و عوامل تعدیل‌کننده: تأثیر منفی و

معنادار اهرم مالی بر محتوای اطلاعاتی سود در حالت کلی، هم‌راستا با انتظار است؛ زیرا همان‌طور

ویژگی‌های شرکتی غیرمؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود: با توجه به عدم تأثیر ویژگی‌های شرکت از قبیل فرصت رشد، سودآوری شرکت، ریسک سیستماتیک و اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود، به نظر می‌رسد این ویژگی‌ها در حالت کلی، از نظر تعداد چشمگیری از بازیگران بازارهای سرمایه (سهامداران)، مطلوب نبوده‌اند؛ به طوری که تغییر در این ویژگی‌ها به تغییر چشمگیر (اعم از افزایش یا کاهش) در قیمت بازار سهام یا در بازدهی سهام (اعم از بازده واقعی، بازده غیرعادی یا بازده انباشته) منجر نشده است. یکی از دلایل این امر آن است که در بیشتر مطالعات انجام شده در رابطه با این ویژگی‌ها، تعریف و اندازه‌گیری دقیق و درستی از آنها ارائه و استفاده نشده است؛ به طوری که تعریف فرصت رشد بر حسب معیار رشد دارایی، به نظر می‌رسد ناقص و غیرمعمول باشد. از سوی دیگر، نقش عوامل تعدیل‌کننده به شرح ذیل نیز مؤید مطلب پیش‌گفته است:

نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی (شامل مدل قیمتی، بازده و بازده غیرعادی) در سنجش تأثیر فرصت رشد بر محتوای اطلاعاتی سود نیز حاکی از آن است که فرصت رشد در کنار اطلاعات تاریخی سود حسابداری که عمدتاً بر حسب معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام بوده است، منطقی بوده و تنها به بازده غیرعادی واکنش مثبت نشان داده و به تغییر چشمگیر در بازده و بازده انباشته منجر نشده است؛ زیرا آنچه بعد از اثر تعاملی سود حسابداری در نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام باقی می‌ماند، ارزش بازار حقوق صاحبان

اطلاعاتی سود نیز مطابق با انتظار است؛ به طوری که هاین (1995) معتقد است با افزایش شرکت‌های زیان‌ده در طول زمان، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری کاهش می‌یابد. چوی و همکاران (2011) نیز معتقدند پیش‌بینی زیان‌های آتی در قیاس با پیش‌بینی سودهای آتی دشوارتر است. بر این اساس، انتظار می‌رود زیان‌ده بودن شرکت از محتوای اطلاعاتی سود حسابداری بکاهد.

در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع مطالعه (داخلی و خارجی) در سنجش تأثیر زیان‌ده بودن شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود به نظر می‌رسد مقوله زیان‌ده بودن یا نبودن شرکت در اتخاذ تصمیمات مرتبط با سرمایه‌گذاری در سهام، مدنظر سرمایه‌گذاران داخلی نبوده و بنابراین، این مقوله، فاقد محتوای اطلاعاتی بوده است. این در حالی است که از نظر سرمایه‌گذاران خارجی، نتایج مرتبط با زیان‌ده بودن یا نبودن شرکت، هم‌راستا با انتظار بوده است.

نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی (شامل مدل قیمتی و بازده) در سنجش تأثیر زیان‌ده بودن شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود نیز هم‌راستا با ویژگی مستمر و دوره‌ای زیان‌ده بودن شرکت (مدل‌های مبتنی بر بازدهی) و نه مقطعی بودن زیان‌دهی (مدل‌های قیمتی) در شرکت‌های مدنظر است.

در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف زیان‌ده بودن شرکت نیز به نظر می‌رسد تعریف زیان‌ده بودن شرکت بر حسب زیان طی سه سال آتی دارای اشکال است؛ از این رو، زیان‌ده بودن شرکت بر حسب زیان طی سه سال آتی، فاقد محتوای اطلاعاتی بوده است.

سودآوری بر حسب بازده دارایی (که ترکیبی از ارقام ترانزنامه و صورت سود و زیان است) و بررسی تأثیر آن بر محتوای اطلاعاتی سود (که استخراج‌پذیر از صورت سود و زیان است)، دارای اشکال باشد؛ از این رو، سودآوری بر حسب بازده دارایی، فاقد تأثیر بر محتوای اطلاعاتی سود بوده است. تأثیر مثبت و معیار سودآوری بر حسب معیار مناسب بازده فروش (که استخراج‌پذیر از صورت سود و زیان است) بر محتوای اطلاعاتی سود، منطقی و هم‌راستا با انتظار است.

در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع مطالعه (داخلی و خارجی) در سنجش تأثیر ریسک سیستماتیک بر محتوای اطلاعاتی سود و عدم تأثیر این ویژگی در مطالعات داخلی و در مقابل، تأثیر منفی آن در مطالعات خارجی، حاکی از عدم اندازه‌گیری صحیح ریسک سیستماتیک در مطالعات داخلی و لحاظ‌کردن دوره‌های کوتاه زمانی در محاسبه آن بوده است؛ زیرا همان‌طور که بیان شد سرمایه‌گذاران به سود حسابداری شرکت در دوره جاری، به‌عنوان معیاری از قدرت سودآوری و بازده آتی شرکت توجه دارند و هر اندازه این بازده دارایی ریسک بالاتری باشد (به بیان دیگر، ریسک سیستماتیک شرکت بیشتر باشد)، واکنش آنان به سودهای غیرعادی و غیرمنتظره شرکت، پایین‌تر خواهد بود.

نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی (شامل مدل قیمتی، بازده و بازده غیرعادی) در سنجش تأثیر اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود نیز حاکی از آن است که سنجش اندازه شرکت که عمدتاً بر حسب معیار ارزش بازار بوده، منطقی بوده و بنابراین، تنها به بازده غیرعادی واکنش نشان

سهام است که به ایجاد بازده غیرعادی منجر خواهد شد. این در حالی است که در تعیین بازده و بازده انباشته، علاوه بر ارزش بازار، اطلاعاتی از قبیل سود تقسیمی، تجزیه سهام، افزایش سرمایه و ... تأثیرگذار است؛ از این رو، بهتر است در تعیین تأثیر فرصت رشد بر اساس معیار مناسب نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام بر محتوای اطلاعاتی سود، از شاخص بازده غیرعادی استفاده شود.

در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف فرصت رشد نیز به نظر می‌رسد تعریف فرصت رشد بر حسب دارایی دارایی اشکال باشد؛ از این رو، فرصت رشد بر حسب رشد دارایی، فاقد تأثیر بر محتوای اطلاعاتی سود بوده است. تأثیر مثبت و معنادار فرصت رشد بر حسب معیار مناسب نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، هم‌راستا با دیدگاه تاکر و زاروین (2006) است؛ به طوری که شرکت‌های با چشم‌انداز رشد بالاتر ممکن است در راستای کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، اطلاعات بیشتری را افشا کنند و این امر به افزایش محتوای اطلاعاتی سود منجر خواهد شد. همچنین، تأثیر منفی و معنادار معیار نسبتاً مناسب رشد فروش بر محتوای اطلاعاتی سود، مشابه با دیدگاه ایادی و بوژلن (2015) است؛ به طوری که میزان زیادی از ارزش بازار شرکت‌های دارایی فرصت بالای رشد، مربوط به گزینه‌های ریسکی رشد شرکت بوده است و از این رو، انتظار می‌رود شرکت‌های مذکور، از بازده سهام با ثبات کمتر و از سود با میزان آگاهی‌بخشی کمتری برخوردار باشند. همچنین، در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف سودآوری نیز به نظر می‌رسد تعریف

بر اساس یافته‌های حاصله، پژوهشگران می‌باید با در نظر گرفتن عوامل تعدیل‌کننده و اثرگذار شناسایی شده در بررسی روابط بین ویژگی‌های شرکتی و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، روش‌ها و مدل‌های اجرای پژوهش خود را به گونه‌ای انتخاب کنند که ضمن کنترل تأثیر این نوع عوامل، نتایج دقیقی از روابط میان متغیرهای اصلی را گزارش دهند و با توجه به وجود داشتن یا نداشتن رابطه میان متغیرهای اصلی، عوامل مرتبط و اثرگذار بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری را برای بررسی‌های آتی انتخاب کنند.

پیشنهادات و محدودیت‌ها

با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

۱. با توجه به تأثیر منفی و معنادار اهرم مالی بر محتوای اطلاعاتی سود، به نظر می‌رسد در شرکت‌های دارای میزان بالای بدهی در ساختار سرمایه شرکت، سود از واکنش قیمتی پایینی برخوردار بوده است؛ از این رو، به مدیران مالی شرکت‌های بورسی پیشنهاد می‌شود برای جلوگیری از کاهش ارزش شرکت و در نتیجه، از بین رفتن ثروت سهامداران، در رابطه با میزان بهینه بدهی در ساختار سرمایه شرکت، دقت بیشتری به خرج دهند و اقدام عملی مناسبی در این زمینه به انجام برسانند. همچنین، به سهامداران بالقوه نیز پیشنهاد می‌شود در تصمیم‌گیری برای خرید، فروش و نگهداری سهام شرکت‌های اهرمی، سطح بدهی‌های شرکت را مدنظر قرار دهند.

۲. با توجه به تأثیر منفی و معنادار و زیان‌ده بودن شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود نیز، به نظر

داده و به تغییر چشمگیر در بازده و قیمت منجر نشده است؛ زیرا آنچه از اثر تعاملی سود حسابداری در ارزش بازار حاصل می‌شود، ارزش کلی بازار شرکت است که به ایجاد بازده غیرعادی منجر خواهد شد. این در حالی است که در تعیین بازده، علاوه بر ارزش بازار، اطلاعاتی از قبیل سود تقسیمی، تجزیه سهام، افزایش سرمایه و ... تأثیرگذار است. همچنین، با توجه به اینکه در مدل قیمتی، تعداد سهام لحاظ نشده است، اندازه شرکت که عمدتاً بر حسب معیار مناسب ارزش بازار (حاصل ضرب تعداد در قیمت سهام) بوده، فاقد تأثیرگذاری بر محتوای اطلاعاتی سود بوده است؛ از این رو، بهتر است در تعیین تأثیر اندازه شرکت بر اساس معیار مناسب ارزش بازار بر محتوای اطلاعاتی سود نیز از شاخص مناسب بازده غیرعادی استفاده شود. تأثیر منفی و معنادار اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب معیار بازده غیرعادی، هم‌راستا با دیدگاه پوشش رسانه‌ای بیشتر در رابطه با شرکت‌های بزرگ‌تر و همچنین، تأیید فرضیه هزینه‌های سیاسی در شرکت‌های مذکور است.

همچنین، نقش تعدیل‌کنندگی نوع گزارش مالی (سالیانه و میان‌دوره‌ای) در سنجش تأثیر اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود نیز مؤید این مطلب است که ارزش بازار میان‌دوره‌ای در مقایسه با ارزش بازار پایان سال به‌عنوان معیار غالب تعیین اندازه شرکت و به دلیل به هنگام بودن، به تغییر در محتوای اطلاعاتی سود منجر شده است. این در حالی است که محتوای اطلاعاتی سود، مستقل از اندازه شرکت بر حسب گزارش مالی سالیانه بوده است.

بزرگ‌تر، از میزان بازدهی پایین‌تر از بازدهی بازار برخوردار بوده‌اند؛ از این رو، به سهامداران بالقوه شرکت‌های بزرگ بورسی پیشنهاد می‌شود در راستای اتخاذ تصمیمات منطقی و درست، بزرگی شرکت را به‌عنوان مانعی در راستای دستیابی به بازدهی بیشتر از بازدهی بازار مدنظر قرار دهند.

۵. همچنین، با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی نوع گزارش مالی (سالیانه و میان‌دوره‌ای) در سنجش تأثیر اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود، به نظر می‌رسد ارزش بازار میان‌دوره‌ای در مقایسه با ارزش بازار پایان سال به‌عنوان معیار غالب تعیین اندازه شرکت و به دلیل به‌هنگام بودن، به تغییر در محتوای اطلاعاتی سود منجر شده است. این در حالی است که محتوای اطلاعاتی سود، مستقل از اندازه شرکت بر حسب گزارش مالی سالیانه بوده است؛ از این رو، به سهامداران بالقوه شرکت‌های بزرگ بورسی پیشنهاد می‌شود در راستای دستیابی به بازدهی مناسب در این قبیل شرکت‌ها، اطلاعات حسابداری میان‌دوره‌ای مرتبط با بزرگی شرکت را به‌طور مستمر مدنظر قرار دهند. موارد زیر نیز برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود:

۱- با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی نوع مطالعه (داخلی و خارجی)، به نظر می‌رسد در حالت کلی، زیان‌ده بودن شرکت از نظر سرمایه‌گذاران داخلی، برخلاف انتظار، عاملی مؤثر در کاهش محتوای اطلاعاتی سود نبوده است؛ از این رو، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، ضمن بررسی علل این موضوع، از معیارهای مناسب‌تری به‌جای معیار مجازی (دو وجهی) برای سنجش میزان زیان‌آوری شرکت در مطالعات داخلی استفاده شود.

می‌رسد در شرکت‌های زیان‌ده، سود از واکنش قیمتی پایینی برخوردار بوده است؛ از این رو، به مدیران مالی شرکت‌های بورسی پیشنهاد می‌شود برای جلوگیری از کاهش ارزش شرکت و در نتیجه، از بین رفتن ثروت سهامداران، در راستای راه‌اندازی طرح‌ها و پروژه‌های سودآور و درآمدزا در شرکت، بستر مناسب را فراهم کنند و اقدام عملی مناسبی در این زمینه انجام دهند.

۳. با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی در سنجش تأثیر زیان‌ده بودن بر محتوای اطلاعاتی سود، به نظر می‌رسد نقش و اثرگذاری زیان‌ده بودن شرکت نیز به‌صورت مستمر و دوره‌ای (تأثیرگذاری مثبت بر محتوای اطلاعاتی سود مبتنی بر مدل‌های بازدهی) و نه در یک مقطع خاص (عدم تأثیر بر محتوای اطلاعاتی سود مبتنی بر مدل‌های قیمتی) بوده است؛ از این رو، به مالی شرکت‌های زیان‌ده بورسی پیشنهاد می‌شود برای پیشگیری از کاهش ارزش شرکت و در نتیجه، از بین رفتن ثروت سهامداران طی دوره مالی، به‌طور مستمر عملکرد مالی شرکت طی دوره مالی را مدنظر قرار دهند و در راستای کاهش میزان زیان‌دهی شرکت، بستر لازم را فراهم کنند و اقدامات عملی مناسبی را از طریق متوقف کردن به‌موقع طرح‌ها و پروژه‌های زیان‌ده در شرکت به انجام برسانند.

۴. به نظر می‌رسد تأثیر منفی و معنادار اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب معیار بازده غیرعادی، هم‌راستا با دیدگاه پوشش رسانه‌ای بیشتر در رابطه با شرکت‌های بزرگ‌تر و همچنین، تأیید فرضیه هزینه‌های سیاسی در شرکت‌های مذکور بوده است. به بیان دیگر، شرکت‌های

اطلاعاتی سود، به نظر می‌رسد فرصت رشد در کنار اطلاعات تاریخی سود حسابداری که عمدتاً بر حسب معیار نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام بوده است، منطقی است که تنها به بازده غیرعادی، واکنش مثبت نشان داده شده و به تغییر چشمگیر در بازده و بازده انباشته منجر نشده باشد؛ زیرا آنچه بعد از اثر تعاملی سود حسابداری در نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام باقی می‌ماند، ارزش بازار حقوق صاحبان سهام است که به ایجاد بازده غیرعادی منجر خواهد شد. این در حالی است که در تعیین بازده و بازده انباشته، علاوه بر ارزش بازار، اطلاعاتی از قبیل سود تقسیمی، تجزیه سهام، افزایش سرمایه و ... تأثیرگذار است؛ از این رو، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی در راستای سنجش واکنش قیمتی فرصت رشد بر اساس معیار مناسب نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام، از شاخص بازده غیرعادی استفاده شود.

از جمله‌های محدودیت‌های پژوهش به شرح ذیل بوده است.

۱. قطعاً مطالعاتی در حوزه محتوای اطلاعاتی و ویژگی‌های شرکتی، به انجام رسیده است که نتایج آنها منتشر نشده یا به هر دلیلی از دسترس پژوهشگر خارج بوده‌اند. در صورت انتشار و دسترسی به نتایج این مطالعات و لحاظ کردن آنها در فراتحلیل، ممکن است نتایج پژوهش حاضر دستخوش تغییر شود.

۲. یکی دیگر از محدودیت‌های پژوهش حاضر، وضعیت متفاوت کارایی بازار درباره هر کدام از تحقیقات استفاده شده در این پژوهش بوده است.

۲- همچنین، با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف زیان‌ده بودن شرکت، به نظر می‌رسد استفاده از معیار زیان‌ده بودن شرکت طی سه سال آتی، معیار مناسبی برای تعریف زیان‌ده بودن شرکت نبوده است؛ از این رو، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی برای سنجش زیان‌ده بودن شرکت از تعاریف مناسب‌تری استفاده شود.

۳- با توجه به عدم تأثیر ویژگی‌های شرکت از قبیل فرصت رشد، سودآوری شرکت، ریسک سیستماتیک و اندازه شرکت بر محتوای اطلاعاتی سود، به نظر می‌رسد این ویژگی‌ها در حالت کلی، از نظر تعداد درخور توجهی از بازیگران بازارهای سرمایه (سهامداران)، مطلوب نبوده‌اند؛ به طوری که تغییر در این ویژگی‌ها به تغییر چشمگیر (اعم از افزایش یا کاهش) در قیمت بازار سهام یا در بازدهی سهام (اعم از بازده واقعی، بازده غیرعادی یا بازده انباشته) منجر نشده است. یکی از دلایل این امر آن است که در بیشتر مطالعات انجام شده در رابطه با این ویژگی‌ها، تعریف و اندازه‌گیری دقیق و درستی از آنها ارائه و استفاده نشده است؛ به طوری که تعریف فرصت رشد بر حسب معیار رشد دارایی، ناقص و غیرمعمول بوده و تعریف سودآوری نیز بر حسب معیار بازده دارایی و بررسی تأثیر آن بر محتوای اطلاعاتی سود دارای اشکال است. همچنین، در سنجش ریسک سیستماتیک، اغلب دوره‌های کوتاه زمانی لحاظ شده است؛ از این رو، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی برای سنجش این ویژگی‌ها از تعاریف مناسب‌تری استفاده شود.

۴- با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی (شامل مدل قیمتی، بازده و بازده غیرعادی) در سنجش تأثیر فرصت رشد بر محتوای

عرب‌مازار یزدی، محمد و مظفر جمالیان‌پور. (۱۳۸۹). مقایسه محتوای اطلاعاتی و سودمندی صورت سود و زیان میان‌دوره‌ای ۳، ۶ و ۹ ماهه در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۲(۶)، ۶۶-۴۵.

کرمی، غلامرضا، ابراهیمی کردلر، علی و محمدصادق غزنوی. (۱۳۹۳). بررسی محتوای اطلاعاتی افزایش سود و جریان نقد عملیاتی آستانه‌ای: شواهدی از بازار بورس اوراق بهادار تهران. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۱(۴۲)، ۸۷-۵۹.

هیئت تدوین استانداردهای حسابداری (۱۴۰۰). *استاندارد شماره ۲۲: گزارشگری مالی میان‌دوره‌ای*. تهران: سازمان حسابرسی.

References

- Accounting Standards Development Board (1400). Standard No. 22: *Interim financial reporting*. Tehran: Audit Organization [In Persian].
- Aghaei, M. A., Thaghafi, A., Taghi Netaj, Gh., & Asadnaya J. (2011). The effect of quarterly profit announcement of companies on meeting the information needs of stakeholders. *Financial Accounting*, 4(16), 1-39 [In Persian].
- arab mazr yazdi, M., & Jamalian Pour, M. (2011). Compared information content and usefulness of interim income statements in periods of 3, 6 and 9 months. *Financial Accounting Research*, 2(4), 45-66 [In Persian].
- Ayadi, W. M., & Boujelbène, Y. (2015). Internal governance mechanisms and value relevance of accounting earnings: An empirical study in the French context. *International Journal of Managerial and Financial Accounting*, 7(1), 3-25.
- Ball, R., & Brown, P. (1968). An empirical examination of accounting

۳. محدودیت مهم دیگر، تعاریف عملیاتی متفاوت ویژگی‌های شرکتی در تحقیقات استفاده‌شده در پژوهش حاضر بوده است؛ البته این موضوع (تعاریف عملیاتی متفاوت ویژگی‌های شرکتی) به‌منزله عامل تعدیل‌کننده بررسی شده است.

یادداشت‌ها

1. Jenkins
2. Reliability
3. Value
4. Relevance
5. Signaling Approach
6. Measurement Approach

منابع

- آقایی، محمدعلی، ثقفی، علی، تقی‌نجاج، غلامحسین و جهانبخش اسدنیا. (۱۳۹۱). تأثیر اعلان سود فصلی شرکت‌ها بر تأمین نیاز اطلاعاتی ذینفعان. *حسابداری مالی*، ۴(۱۶)، ۳۹-۱.
- اعتمادی، حسین و ساسان بابائی. (۱۳۹۷). ارتباط ارزشی و اطلاعات حسابداری. *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۷(۲۶)، ۱۶-۵.
- بذرافشان، آمنه. (۱۳۹۲). روش‌شناسی متاآنالیز (فراتحلیل) در حسابداری: معرفی، ضرورت‌ها و کاربردها. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. *ارائه‌شده در همایش حسابداری ایران*.
- بولو، قاسم و مسعود حسنی‌القار. (۱۳۹۳). معیارهای تجربی کیفیت سود. *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۳(۱۲)، ۸۷-۵۶.
- بهبهانی‌نیا، پریسا سادات و بیتا مشایخی. (۱۳۹۵). طراحی مدل تبیینی واکنش به سود ایران. *دانش حسابرسی*، ۱۶(۶۳)، ۸۸-۶۳.

- future earnings? Implications for the continuation of management's quarterly earnings guidance., *Review of Accounting Studies*, 16(1), 143-182.
- Easton, P. D., & Harris, T. S. (1991). Earnings as an explanatory variable for returns., *Journal of Accounting Research*, 29(1), 19-36.
- Easton P. D., & Sommers, G. A. (2002). Scale and the scale effect in market-based accounting research. *Journal of Business Finance and Accounting*, 30(1-2), 25-56.
- Elliott, J. A., & Hanna, J. D. (1996). Repeated accounting write-offs and the information content of earnings. *Journal of Accounting Research*, 34, 135-155.
- Etemadi, H., & Babaie, S. (2018). Value Relevance and Accounting Information. *Accounting and Auditing Studies*, 7(26), 5-16 [In Persian].
- Hay, D., Knechel, R., & Li, V. (2006). Non-audit services and auditor independence: New Zealand evidence. *Journal of Business Finance & Accounting*, 33(5-6), 715-734.
- Hayn, C. (1995). The information content of losses. *Journal of Accounting and Economics*, 20(2), 125-153.
- Karami, G., E. Kordlar, A., & Ghaznavi, M. S. (2013). Incremental Information Content of Earnings and Cash Flows from Operation and Their Extremity: Evidence from Tehran Stock Exchange. *Empirical Studies in Financial Accounting*, 11(42), 87-59 [In Persian].
- King, T. A. (2018). How frequently should listed companies report results?. *Research in Accounting Regulation*, 30(2), 176-179.
- Landsman, W. R., Peasnell, K. V., Pope, P. F., & Yeh, S. U. (2006). Which approach to accounting for employee stock options best reflects market pricing?. *Review of Accounting Studies*, 11(2), 203-245.
- income numbers. *Journal of Accounting Research*, 6(2), 159-178.
- Barth, M. E., Beaver, W. H., & Landsman, W. R. (2001). The relevance of the value relevance literature for financial accounting standard setting: Another view. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1-3), 77-104.
- Bazrafshan, A. (2012). Methodology of meta-analysis (meta-analysis) in accounting: introduction, necessities and applications. Ministry of Science, Research and Technology. *Presented at Iran Accounting Conference* [In Persian].
- Beaver, W. H. (1968). The information content of annual earnings announcements. *Journal of Accounting Research*, 6 (supplement), 67-92.
- Behbahaninia, P. S., & Mashaikhi, B. (2015). Designing an explanatory model of reaction to Iran's profit. *Auditing Knowledge*, 16(63), 63-88 [In Persian].
- Billings, B. K. (1999). Revisiting the relation between the default risk of debt and the earnings response coefficient. *The Accounting Review*, 74(4), 509-522.
- Bolo, G., & Hasani Alghar, M. (2014). Empirical Measures of Earnings Quality. *Accounting and Auditing Studies*, 3(12), 46-69 [In Persian].
- Burnison, G. (2009). Wall Street's leadership crisis, January 29. Available at: <http://chiefexecutive.net/wallstreets-leadership-crisis>.
- Cheng, C. A., Lee, B. S., & Yang, S. (2013). The value relevance of earnings levels in the return-earnings relation. *International Journal of Accounting and Information Management*, 21(4), 260-284.
- Choi, J. H., Myers, L. A., Zang, Y., & Ziebart, D. A. (2011). Do management EPS forecasts allow returns to reflect

- Thijssen, M. W. P., & Iatridis, G. E. (2016). Conditional conservatism and value relevance of financial reporting: A study in view of converging accounting standards. *Journal of Multinational Financial Management*, 37-38, 48-70.
- Tucker, J. W., & Zarowin, P. A. (2006). Does income smoothing improve earnings informativeness?. *The Accounting Review*, 81(1), 251-270.
- Lipsey, M. W., & Wilson, D. B. (2001). Practical meta-analysis. *Applied Social Research Methods*, 49, 1-247.
- Moraru-Arfire, A. (2016). The role of reporting frequency on financial analysts' information environment., The Wharton School, University of Pennsylvania, and University of Neuchâtel, Switzerland, 1-42.
- Scott W. (2006). *Financial accounting theory*. 4th Fourth Edition., Canada: Prentice-Hall.